

Nr 557

Av herr Persson, Helmer, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående vissa norrlandsfrågor.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 62 föreslås en rad åtgärder för en omläggning av det särskilda statsstödet till det norrländska jordbruket. Syftet härmed anges vara att koncentrera de statliga insatserna till särskilda för jordbruket gynnsamma geografiska områden. Där avses, enligt omnämnda proposition, att bygga upp »fullt bärkraftiga, på längre sikt bestående bruksenheter», som dels skall utgöra mönster för Norrland, dels för andra delar av vårt land.

Utifrån de allmänna riktlinjerna, som finns angivna i propositionen, skall lantbruksnämnden, hushållningssällskapet, lantmäterimyndigheterna jämte skogsvårdsstyrelsen inom respektive län i samråd med andra lokala organ upprätta förslag till rationaliseringsområden jämte en kostnadskalkyl över de statliga insatserna. Senare skall det ankomma på Kungl. Maj:t att pröva och godkänna planerna och i vilken takt de av ekonomiska skäl kan förverkligas.

I propositionen understrykes nödvändigheten av utbyggnaden av nätet av jordbruksvägar och skogsvägar, förbättring av byggnadsbeståndet och andra gemensamma anläggningar. Vidare anges som synnerligen betydelsefullt att få till stånd en mera differentierad jordbruksproduktion.

Den linje departementschefen rekommenderar för att lösa det norrländska jordbrukets problem är i många avseenden tvivelaktig och alltför ensidigt inriktad. Det kan ju nämligen inte vara ett demokratiskt förfarande, att tillkomsten av s. k. bärkraftiga jordbruk inom vissa utvalda områden skall ske till priset av minskat statligt stöd till majoriteten av jordbrukarna i de norrländska länen.

Enligt departementschefen skall inriktningen vara att genom storleksrationalisering, omarrondering och andra åtgärder skapa bärkraftiga en- och tvåfamiljsjordbruk inom vissa områden av Norrland. Denna uppgift har som bekant stått på dagordningen i flera årtionden. Men de som i detta sett en utväg att definitivt lösa jordbrukets problem har grundligt blivit vederlagda av den utveckling som ägt rum inom jordbruket. Det som för ett par årtionden sedan var att betrakta som ett bärkraftigt och tillräckligt stort enfamiljsjordbruk motsvarar inte den uppgiften i dag. Den tekniska utvecklingen har därvidlag fullständigt slagit sönder teorien om de s. k. familjejordbruket. Dessa är som allting annat underkastade utvecklingens

lagar, ett faktum som särskilt bör uppmärksammas när den statliga jordbrukspolitiken skall utformas.

Naturligtvis behövs det en annan arrondering och en storleksrationalisering inom det norrländska jordbruket. Men det finns skäl i att erinra om att möjligheterna härtill är begränsade. Länsstyrelsen i Västerbotten har beträffande detta anfört:

»Även om möjligheterna till en storleksrationalisering är bättre inom kustlandet, torde en allmän utvidgning av jordbruken till en storleksordning, som ger full sysselsättning för en till två familjer icke vara genomförbar här.»

Förhållandena i Västerbottens kustland torde i stort vara representativa för hela det norrländska kustlandet. Vissa framgångar kan man väl uppnå när det gäller att få fram ett större antal en- och tvåfamiljsjordbruk. Men den framgången blir ju bara av temporär art, ty om några år kommer det att visa sig att dessa jordbruk måste ytterligare utvidgas för att ge sysselsättning och bärgning åt jordbrukaren och hans familj.

Därtill kommer att den föreslagna linjen innebär att ett stort antal jordbrukare i kustlandet, men främst inom inlandskommunerna, tvingas att överge sin näring.

Mjolkproduktionen är den dominerande inom det norrländska jordbruket. De åtgärder departementschefen föreslår för att stimulera till en mera mångsidig produktion bör hälsas med tillfredsställelse. Närmast syftar jag på de ökade betingelserna för ökad potatisodling i de norrländska länen.

Men är det inte på det sättet, att mjolkproduktionen i det stora hela är hänvisad till en redan föråldrad teknik? Från statsmakternas sida propagerar man för stordrift när det gäller skogsvården och skogsavverkningarna, när det gäller gemensamt byggande av jordbruksvägar och skogsvägar, när det gäller gemensamt bruk av maskiner etc. Man har full förståelse för stordriften när det gäller förädlingen och distributionen av jordbrukets produkter. Men när det gäller produktionen av det norrländska jordbrukets huvudprodukt, då rekommenderar man smådriften med alla därmed påvisbara nackdelar.

När nu statsmakterna säger sig vara beredda på stora insatser för att höja det norrländska jordbruket till en högre nivå, så bör det enligt min mening främst ske efter andra linjer än dem som lanseras i proposition nr 62. En- eller tvåfamiljsjordbruket blir bara en temporär lösning för ett fåtal jordbrukare. Kvar står ändock hur denna form av jordbruk inte löser den s. k. bundenheten för jordbrukaren och hans familj, vilket hindrar ett rationellt utnyttjande av arbetskraften och möjligheten till den fritid som även den moderna jordbruksbefolkningen så väl behöver.

Huvudinriktningen när det gäller att bygga upp ett modernt jordbruk i Norrland bör enligt min mening vara att genom kraftigt statligt stöd utveckla bondekooperationen även på mjolkproduktionens område. På detta område finns stora betingelser att skapa mönster för hur modern jord-

bruksproduktion skall bedrivas med bönderna som ägare till jorden, ägare av de anläggningar som kan betecknas som mjölkfabriker.

Att stimulera de norrländska jordbrukarna att utveckla sin Kooperation till att även innesluta andelsladugårdar är i nuvarande tid en realistisk politik. Här handlar det givetvis om stora investeringar, men investeringar som i det långa loppet kommer att visa sig vara fruktbringande. Uppenbart torde väl vara att det statliga stödet för nämnda ändamål måste bli av avsevärd storlek.

Enligt min mening bör de länsorgan, som skall upprätta förslag till rationaliseringsområden och förslag till storleken av de statliga ekonomiska insatserna, erhålla sådana direktiv att nämnda problem prövas i samråd med bl. a. jordbrukarnas ekonomiska organisationer.

De särskilda statliga åtgärder som sålunda är erforderliga inom det norrländska jordbruket bör under inga förhållanden ske genom en omDispositionering av det statliga stödet på sätt som föreslås i proposition nr 62, de bör finansieras helt med nya statliga anslag.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition, beslutar ändra de i propositionen nr 62 föreslagna grunderna för det särskilda stödet till det norrländska jordbruket i enlighet med i motionen angivna riktlinjer.

Stockholm den 22 mars 1960

Helmer Persson
